

JUNI 2026 · FOLKEVERSJON AV DEN ØKONOMISKE ANALYSEN AV BAMBLE KOMMUNE

Hva skjer med pengene i Bamble?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Bambles økonomi fant. Og Bamble har en alvorlig tvist: en kommune med stort lån og en sparekonto som tømmes år for år, fordi de faste regningene blir større enn inntektene.

100 %

kommunens lån tilsvarer nesten en hel årsinntekt — svært høy gjeld, og hovedgrunnen til at det strammer seg til

7,8 %

så lite er igjen på sparekontoen, målt mot årsinntekten. Kommunens eget mål er 15 % — de ligger langt under, og det faller

–49 mill.

så mye mer enn inntektene brukte kommunen i 2024 — det svakeste året noensinne. Sparepengene måtte dekke gapet

Tenk på kommunen som en husholdning: Bamble «tjener» rimelig greit — skatt og overføringer fra staten, og litt eiendomsskatt. Men de faste «regningene» — skole, barnehage, eldreomsorg, helse — er blitt større enn inntektene. Familien har tatt opp store lån for å bygge, og må betale renter og avdrag som svir nå som renta har steget. Resultatet: hvert år må de ta av sparekontoen for å få endene til å møtes. Sparekontoen er nesten halvert på få år. Familien håper på bedre tider — at en ny industrisatsing i nabolaget og lavere rente skal redde regnestykket. Det er omtrent det som skjer i Bamble nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Bamble bruker mer enn forventet på nesten alt — bortsett fra barnevern

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Bambles faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Sosialhjelp m.m.	18 mill. mer	Mer enn forventet — drives av flyktninger og levekår, ikke raushet
Grunnskole	13 mill. mer	Hoppet opp i 2025 — politikerne bevarte skolene og ga «friske penger»
Barnehage	12 mill. mer	Over forventet — men her er det et regneforbehold (se ordlisten)
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	9 mill. mer	Litt over forventet
Eldreomsorg og hjemmetjenester	9 mill. mer	Over forventet — men i hovedsak fordi vedtatte kutt ikke har virket
Administrasjon («byråkratiet»)	3 mill. mer	Så vidt over forventet
Barnevern	5 mill. mindre	Det eneste området som drives billigere enn forventet — og det er villet

Det viktige: At Bamble bruker «mer enn forventet» på de fleste områder betyr *ikke* at kommunen er raus eller sløser. På eldreomsorg skyldes det i hovedsak at kutt som politikerne har vedtatt, ikke har klart å bli gjennomført i praksis. På skole er det et bevisst politisk valg. Og på sosialhjelp er det reelle behov bak tallene. Det ene området som faktisk drives billigere enn forventet — barnevern — er det fordi kommunen bevisst har valgt rimeligere og mer hjemmenære tiltak framfor dyre institusjonsplasser.

Regnestykket viser altså en **kommune under press**: nesten alt ligger over forventet, men ikke fordi pengene sitter løst — fordi innsparinger ikke har truffet, og fordi noen behov er reelle. På neste side ser vi nærmere på det som koster mest: eldreomsorg og velferd.

Hvorfor koster velferden mer enn planlagt?

Det store tyngdepunktet i kommunens budsjett er «Velferd» — eldreomsorg, hjemmetjeneste, helsehus og tjenester til mennesker med behov for ekstra hjelp. Her brukte kommunen **26 millioner kroner mer enn budsjettet i 2024**. Det handler ikke om at tjenestene er forause. Forklaringen ligger et annet sted.

- **Kutt som ble vedtatt, men aldri gjennomført.** Hvert år vedtar politikerne innsparinger i budsjettet. Men en stor del av dem lar seg ikke gjennomføre i praksis — i rapportene kalles de «urealiserte innsparinger». Pengene var spart på papiret, men ikke i virkeligheten.
- **Høyt sykefravær og mye vikarbruk.** I eldreomsorg og velferd var sykefraværet på hele **12,5 prosent** i 2024. Når mange er borte, må kommunen leie inn vikarer og betale overtid — det koster mye, og det blir en vond sirkel med slitne ansatte og mange små deltidsstillinger.
- **Staten dekker mindre enn før for de tyngste brukerne.** Når noen trenger svært mye hjelp, har kommunen fått penger tilbake fra staten. Den ordningen ble lagt om, slik at kommunen nå sitter igjen med en større regning selv.

Kort sagt: Velferd koster mer enn planlagt fordi vedtatte kutt ikke har truffet, fordi sykefravær og vikarbruk driver kostnadene opp, og fordi staten dekker mindre av de tyngste brukerne. Dette er et område hvor det finnes et innsparingspotensial — men det hentes ikke ut ved å presse de ansatte enda hardere. Det hentes ut ved å få sykefraværet ned og ved å gjøre kuttene konkrete nok til at de faktisk virker.

Et varsko fra staten: I 2024 førte staten tilsyn med hvordan Bamble bruker elektroniske medisindispensere hjemme hos eldre, og fant et **lovbrudd**: kommunen hadde ikke godt nok system for å følge opp om de eldre fikk trygg og forsvarlig hjelp. Dette traff nettopp hjemmetjenesten — det området som koster mest. Det forteller at styringen og kontrollen har vært svakere enn pengene som brukes skulle tilsi. Mer penger har altså ikke gitt bedre styring av seg selv.

En tom sparebøsse og en stor gjeld

158 mill.

så mye er igjen på sparekontoen — ned fra rundt 239 mill. på kort tid. Nesten en tredel er borte

7,8 %

sparekontoen målt mot årsinntekten. Kommunens eget mål er 15 % — de ligger langt under, og det faller

2 100 mill.

kommunens lån — tilsvarer nesten en hel årsinntekt. Renter og avdrag tynger budsjettet hardt

Her er den ærlige historien. Bamble har ikke noe stort «arvefond» i bakhånd slik enkelte rike kommuner har. Sparekontoen er en helt vanlig buffer — og den tømmes nå år for år for å dekke at driften går i minus.

Sparekontoen som spises opp

I 2024 brukte kommunen **49 millioner kroner mer enn den tjente** — det svakeste resultatet noensinne. For å dekke gapet måtte den ta av sparekontoen, som falt fra rundt 239 til 158 millioner kroner. Også årene før var svake. Fortsetter dette, er bufferen snart tom. Da kan kommunen havne på den statlige «svartelista» som kalles **ROBEK** — en liste over kommuner som har brukt opp pengene sine og må ha statens godkjenning for å låne og bruke penger. Kommunen advarer selv mot at dette kan skje.

Stor gjeld og innstramming

Bamble har tatt opp store lån for å bygge — gjelden tilsvarer nesten en hel årsinntekt. Da renta steg, ble renter og avdrag mye dyrere, og det spiser av pengene som ellers kunne gått til tjenester. Politikerne forsøkte å kutte med en «ostehøvel» som tok litt overalt, men erkjente selv at det ikke virket — budsjettet ble «et umulig kart å navigere etter». Samtidig gjorde de to bevisste valg: de **bevarte alle skolene** (i stedet for å legge ned noen) og ga dem ekstra penger, og de **droppet en planlagt økning i eiendomsskatten**.

Den uutnyttede muligheten: Bamble har eiendomsskatt — rundt 70 millioner kroner i året. Et forslag om å øke den ble stemt ned. Å holde skatten i ro er et helt legitimt politisk valg — men i en kommune med tom sparebøsse og høy gjeld er det også et reelt valg: en høyere eiendomsskatt kunne lukket noe av gapet uten å kutte mer i tjenester som allerede er presset. Politikerne håper i stedet at framtidig industriutvikling i nabolaget (Frier Vest) og lavere rente skal redde regnestykket. Spørsmålet er hva som skjer hvis den hjelpen lar vente på seg.

Det ærlige bildet er altså verken «Bamble er blakk og lammet» eller «alt går bra». Det er en kommune med høy gjeld og en sparekonto som tømmes, der politikerne har valgt å verne skolene

og skattenivået og satser på bedre tider — men hvor noen til slutt må si hva som skal betale for hva.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2024 hadde Bamble et **underskudd** på 49 millioner kroner (–3,15 %) — det svakeste noensinne. Det betyr at kommunen brukte mer enn den tjente og måtte ta av sparekontoen.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Bamble: 7,8 % — langt under kommunens eget mål på 15 %, og fallende. I kroner: rundt 158 millioner, ned fra cirka 239.

ROBEK

En statlig liste over kommuner som har brukt opp pengene sine eller går med vedvarende underskudd. Havner en kommune der, mister den mye selvstyre — staten må godkjenne lån og store vedtak. Bamble advarer selv mot at de kan ende opp her hvis driften ikke bringes i balanse.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Bambles gjeld tilsvarer rundt 100 % av en hel årsinntekt — svært høyt, og hovedgrunnen til at økonomien er stram. Da renta steg, ble dette mye dyrere.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Bamble rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at Bamble ligger over forventet på det meste, men under på barnevern.

«Urealiserte innsparinger»

Kutt som politikerne har vedtatt i budsjettet, men som ikke lot seg gjennomføre i praksis. Pengene var spart på papiret, ikke i virkeligheten. Dette er en hovedgrunn til at velferden koster mer enn planlagt.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan kreve inn på eiendommer. Bamble har den (rundt 70 millioner i året), men stemte ned en foreslått økning — en mulig ekstra inntekt som ligger ubrukt.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Merk at kommunens egen 2025-årsmelding ikke var klar da analysen ble skrevet — derfor er detaljene fra 2024.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Bambles egne årsrapporter og budsjetter, statlige tilsyn og kommunerevisjonens rapporter. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing — det kan være reelle behov, et bevisst

politisk valg, eller kutt som ennå ikke har truffet. Og når barnevern koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det er en bevisst, nøktern vridning. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.